

РІВНЕНСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ ГУМАНІТАРНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

**ОНОВЛЕННЯ ЗМІСТУ, ФОРМ ТА
МЕТОДІВ НАВЧАННЯ І ВИХОВАННЯ
В ЗАКЛАДАХ ОСВІТИ**

Збірник наукових праць

Наукові записки
Рівненського державного гуманітарного університету

Випуск 2 (45)

Заснований в 1996 році

Рівне – 2011

ББК 74.20

О - 59

УДК: 37: 371: 372: 373: 374: 376: 378: 379

Оновлення змісту, форм та методів навчання і виховання в закладах освіти: Збірник наукових праць. Наукові записки Рівненського державного гуманітарного університету. Випуск 2 (45). — Рівне: РДГУ, 2011. — 211 с.

Збірник наукових праць містить статті з актуальних проблем дошкільної освіти та підготовки кваліфікованих педагогічних кадрів за матеріалами доповідей міжнародної науково-практичної конференції «Світ дошкілля: психолого-педагогічні проблеми дошкільної освіти», проведеної 9-10 грудня 2010 р. Рівненським державним гуманітарним університетом спільно з Міністерством освіти і науки, молоді та спорту України, Управлінням освіти і науки Рівненської обласної державної адміністрації, Інститутом психології ім. Л.С.Виготського Російського державного гуманітарного університету (Москва, Росія), факультетом дошкільного виховання Білоруського державного педагогічного університету ім. Максима Танка (Мінськ, Білорусь), Бельцьким державним педагогічним університетом імені Алеко Руссо (Бельці, Молдова), факультетом дошкільного виховання та освіти дорослих Дебреценського університету (Гайдубесермень, Угорщина).

Матеріали можуть бути корисними для науковців, працівників дошкільних навчальних закладів, викладачів та студентів вищих педагогічних навчальних закладів.

РЕДАКЦІЙНА КОЛЕГІЯ:

Головний редактор:

Пальчевський Степан Сергійович – доктор педагогічних наук, професор (Рівненський державний гуманітарний університет).

Заступник головного редактора:

Янцур Микола Сергійович – кандидат педагогічних наук, професор (відповідальний секретар) (Рівненський державний гуманітарний університет).

ЧЛЕНИ РЕДАКЦІЙНОЇ КОЛЕГІЇ:

Бех Іван Дмитрович – доктор психологічних наук, професор, дійсний член НАПН України (Інститут проблем виховання АПН України);

Безкоровайна Ольга Володимирівна – доктор педагогічних наук, професор (Рівненський державний гуманітарний університет);

Вербець Владислав Володимирович – доктор педагогічних наук, професор (Рівненський державний гуманітарний університет);

Воробйов Анатолій Миколайович – кандидат педагогічних наук, професор (Рівненський державний гуманітарний університет);

Дем'янчук Анатолій Степанович – доктор педагогічних наук, професор, дійсний член АНВШ України (Міжнародний економіко-гуманітарний університет ім. академіка Степана Дем'янчука);

Карпенчук Світлана Григорівна – доктор педагогічних наук, професор (Рівненський державний гуманітарний університет);

Коваль Ганна Петрівна – доктор педагогічних наук, професор (Рівненський державний гуманітарний університет);

Литвиненко Світлана Анатоліївна – доктор педагогічних наук, професор (Рівненський державний гуманітарний університет);

Лісова Світлана Валеріївна – доктор педагогічних наук, професор, дійсний член АПСН (Міжнародний економіко-гуманітарний університет ім. академіка Степана Дем'янчука);

Малафійк Іван Васильович – доктор педагогічних наук, професор, член-кореспондент АПСН (Рівненський державний гуманітарний університет);

Павелків Роман Володимирович – доктор психологічних наук, професор (Рівненський державний гуманітарний університет);

Петренко Оксана Борисівна – доктор педагогічних наук, професор (Рівненський державний гуманітарний університет);

Поніманська Тамара Іллівна – кандидат педагогічних наук, професор, член-кореспондент АПСН (Рівненський державний гуманітарний університет);

Руденко Володимир Миколайович – доктор педагогічних наук, професор (Рівненський інститут слов'янознавства Київського славістичного університету);

Тищук Віталій Іванович – кандидат педагогічних наук, професор, член-кореспондент АПСН (Рівненський державний гуманітарний університет);

Ямницький Вадим Маркович – доктор психологічних наук, професор (Рівненський державний гуманітарний університет).

Затверджено Вченою радою Рівненського державного гуманітарного університету (протокол № 9 від 29.04.2011 р.).

Збірник затверджений ВАК України як наукове фахове видання, в якому можуть публікуватися результати дисертаційних робіт на здобуття наукового ступеня доктора і кандидата наук з педагогіки (постанова Президії ВАК України №1-05/7 від 9.06.1999 р. та додатки до постанови ВАК України від 11.10. 2000 р. № 1 – 03/8 і від 30.03.2011 р. № 1 – 05/3).

За достовірність фактів, дат, назв і т. п. відповідають автори статей. Думки авторів можуть не збігатися з позицією редколегії. Рукописи рецензуються і не повертаються.

Адреса редакції: 33028 м. Рівне, вул. Остафова, 31. Рівненський державний гуманітарний університет

ISBN 966 — 7281 — 09 — 04.

© Рівненський державний гуманітарний університет, 2011

ляльці, треті щось обговорюють, завжди серйозні й не втрачають часу дарма.

Байдужі. Байдуже відкривають рот, коли п'ють ліки. Без цікавості ставляться до навколишнього. Уже з раннього дитинства у них як би звучить питання: «Навіщо мені це? Ну й що?».

Анархісти. Ці у владі природи, що розбушувалася. Не зупинити. Не приборкати, не підкорити, не зацікавити. Спрацьовує бурхлива уява. З такими дітьми завжди й скрізь багато турбот.

Інтелектуали. Про них часто говорять: «У нього голова...» Ці діти звичайно догадливі й кмітливі. Жагучі, живі, рухливі. Жодне явище такими хлопцями не сприймається спокійно. Швидко усьому дають оцінку. Спочатку роблять, потім думають. Якщо розуміють, що були не праві, каються.

Боягузи. Бояться всього без винятку, не вірять нікому. Багато неприємностей приносить ця риса характеру як самим дітям, так і навколишнім.

Ніжні. Постійно в очах світиться ніжність. Вони довірливі й ласкаві, не можуть захистити себе.

Нормальні. Становлять більшість. У них адекватні реакції: коли весело – сміються, а у важких випадках – плачуть. Це міцні характером діти.

Ці індивідуальні нервово-психічні особливості дітей впливають і на рухову активність дитини.

Індивідуалізація фізичного виховання у навчальному закладі передбачає таку організацію навчального процесу, за якої вибір способів, засобів, прийомів і методів, форм і темпу навчання враховує індивідуальні відмінності дітей, рівень їхнього фізичного розвитку, фізичної підготовленості та стану здоров'я.

Усвідомленому виконанню дітьми рухів сприяють такі прийоми, як пояснення, аналіз, оцінка. Докладний і послідовний виклад техніки виконання вправи з демонстрацією кожного його елемента необхідний дітям, що мають низький рівень фізичної підготовленості. Для дітей середнього і високого рівня в поясненні потрібно підкреслити особливості виконання найбільш складних елементів руху. Пояснення можна подавати в стисnutій формі, посилаючись на уже відомі елементи рухів. Ці діти можуть представити, й описати вправу, яку вони тільки починають розучувати, що недоступно дітям, які мають низький рівень фізичної підготовленості. Серед практичних методів особливе значення необхідно приділяти повторенню вправ та ігрових рухових завдань. Однак, у групі дітей, що мають високий рівень фізичної підготовленості, найбільш ефективним є варіативне повторення, при якому в характер вправи вносяться зміни. Це викликає підвищений інтерес до вправи, сприяє більш якісному її виконанню.

Застосування ігрових прийомів також різноманітне. З дітьми, що мають низький рівень фізичної підготовленості, варто проводити ігри, під час яких усі діти виконують однакові рухи з установкою на їх якісне виконання. У групах дітей високого і середнього рівня фізичної підготовленості найбільш ефективні ігри з елементами змагання.

Висновки. Таким чином, індивідуальний підхід у фізичному вихованні дошкільника враховує різні сторони його рухового розвитку. Він містить у собі комплекс методів і прийомів, що встановлюють взаємозв'язок між змістом рухового матеріалу й індивідуальними особливостями дітей.

Отже, аналіз науково-методичної літератури засвідчує, що індивідуалізація фізичного виховання у дошкільному навчальному закладі передбачає таку організацію навчального процесу, за якої вибір способів, засобів, прийомів, методів, форм і темпу навчання враховує індивідуальні відмінності дітей, рівень їхнього фізичного розвитку, фізичної підготовленості та стану здоров'я.

ЛІТЕРАТУРА

1. Базовий компонент дошкільної освіти // Дошкільне виховання. – 1999. – №1. – С. 3-19
2. Вільчковський Е.С. Теорія і методика фізичного виховання дітей дошкільного віку / Вільчковський Е.С. – Львів: ВНТЛ, 1998. – С. 47-53.
3. Георгян Н.М. Індивідуально-диференційований підхід у фізичному вихованні дітей дошкільного віку / Георгян Н.М., Садова Т.А. //Збірник наукових праць. Теоретико-методичні проблеми виховання дітей та учнівської молоді. – Вип.8. – Кн. II. – К., 2005.
4. Роговик Л. Весело без страху. Індивідуальний підхід до навчання рухів через розвиток психомоторики / Л.Роговик //Дошкільне виховання. – 2000. – №1. – С. 26-27.
5. Рунова М. Двигательная активность ребенка в детском саду / Рунова М. – М.: Мозаика-Синтез, 2000. – 256с.

Резюме. Стаття посвящена освещению проблемы индивидуального подхода в процессе физического воспитания детей дошкольного возраста, как многоаспектного педагогического явления.

Ключевые слова: индивидуальный подход, гармоническое развитие ребенка, состояние здоровья, физическое здоровье, психологические особенности детей, физическое развитие, физическая подготовленность.

The summary. The article is making clear the problem of individual approach in the process of physical education of children of preschool age as multidimensional pedagogical phenomenon.

Key words: individual approach, harmonic development of a child, the state of health, physical health, psychological features of children, physical development, physical preparedness.

Одержано редакцією 19.11.2010 р.

УДК: 371.018

Л.А. ЯНЦУР

ОРГАНІЗАЦІЯ ОБРАЗОТВОРЧОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ДІТЕЙ В РАМКАХ БАЗОВОЇ ПРОГРАМИ РОЗВИТКУ ДИТИНИ ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ «Я У СВІТІ»

Резюме. У статті розкриваються особливості образотворчої діяльності в Базовій програмі розвитку дитини дошкільного віку «Я у Світі».

Ключові слова: Базова програма розвитку дитини дошкільного віку «Я у Світі», особистісно-орієнтована модель освіти, образотворча діяльність, художньо-естетичний розвиток, вікові етапи розвитку.

Постановка проблеми. Демократизація суспільства в нашій державі, реформування, модернізація освіти висувають перед дошкільцями нові завдання, нові вимоги. Сьогодні вимагає життєздатної, гнучкої, свідомої, творчої людини. І формувати таку людину слід починати з дошкільного дитинства, оскільки саме в цей віковий період закладається підґрунтя оптимістичного світобачення, формуються первинний образ світу й самого себе, базис особистісної культури. І ми, педагоги, повинні закласти фундамент такої соціалізованої, компетентної особистості. Проте при цьому слід відмовитися від авторитарного підходу на користь особистісно-орієнтованого.

Саме Базова програма розвитку дитини дошкільного віку «Я у Світі» [1], створена авторським колективом науково-педагогічних працівників під керівництвом О.Л.Кононко, впровадження якої почалося з 2008 року, призвана реалізувати особистісно-орієнтовану модель дошкільної освіти, заявлену Базовим компонентом [2]. Як зазначає О.Л.Кононко [8], це перша в Україні програма розвитку дитини-дошкільника, яка базується на чітких концептуальних засадах, що відповідають сучасним світоглядним позиціям та світовим тенденціям. Від попередніх програм вона відрізняється тим, що спрямована на цілісний збалансований розвиток дитини через освоєння основних сфер життєдіяльності: «Природа», «Культура», «Люди», «Я сам» [8]. Відповідно до сучасного трактування завдань освіти в ній зміщено акцент з дидактичного (обов'язкове засвоєння дітьми повного обсягу знань, умінь, навичок) на розвивальний та виховний аспекти, що в комплексі забезпечує формування компетентної особистості.

Цей важливий документ забезпечує реалізацію головної мети національної освіти – створення сприятливих умов для повноцінного та гармонійного розвитку особистості дошкільника. Він є концептуальним орієнтиром у роботі всіх ланок дошкільця. У програмі виділено сім ліній розвитку дошкільника: фізичний, соціально-моральний, емоційно-ціннісний, пізнавальний, мовленнєвий, художньо-естетичний, креативний. Більшість з них традиційні, проте дві лінії означено вперше. Це стосується емоційно-ціннісного та креативного розвитку. Їх введено з огляду на виняткову значущість для становлення дошкільника, його емоційної сприйнятливості та творчої уяви.

Особистісно-орієнтована модель освіти спрямовує будь-яку діяльність на комплексний розвиток дитини. Оскільки образотворча діяльність має неocenне значення для різнобічного розвитку особистості дитини, ми вважаємо за доцільне більш детально зупинитися на характеристиці змістової лінії «Художньо-естетичний розвиток» і проаналізувати, як програма розкриває вікові можливості дитини в образотворчій діяльності.

Особистісно-діяльнісний, ціннісний підхід у технології образотворчої діяльності дітей дошкільного віку виражається через тезу: «Образотворчість як специфічний вид діяльності має допомогти дитині увійти в соціум та бути успішною в ньому». Він ґрунтується на таких провідних положеннях:

- діяльність організується як поліхудожня на основі взаємодії та синтезу мистецтва для забезпечення ціннісного світосприйняття і самовираження;
- діяльність є засобом розвитку всіх сфер особистості дитини;
- діяльність розглядається в сукупності всіх її структурних компонентів: мотиваційних, операційних, творчих і контрольно-оцінювальних;
- розвиток образотворчої діяльності зумовлений ознайомленням дітей із кращими зразками національного і світового образотворчого мистецтва, творчістю митців;
- дитина є суб'єктом діяльності, автором і власником її продукту;
- педагог є організатором і супроводжувачем діяльності дитини в ній, виступає як співучасник творчого процесу, надихає дітей на творчість, створює проблемно-пошукові ситуації вибору, навчає дітей робити свій вибір та відповідати за нього;
- індивідуальний підхід в образотворчості полягає у визнанні за дитиною права на вибір способу пізнання світу (логічно-мисленнєвий, художньо-естетичний), зображення його таким, який вона його бачить і відчуває, у врахуванні індивідуальних особливостей характеру, темпераменту, психічних процесів, здібностей.

У програмі повною мірою представлені вимоги до розвивального середовища, визначено специфіку впливу соціальних інтересів, зміст та умови оптимізації пізнавальної діяльності. Її мета – створення життєвого простору, сприятливого для гармонійного та різнобічного розвитку особистості дошкільника, виховання його культури, формування готовності до шкільного навчання (розумової, соціальної, емоційної), ціннісного ставлення до навколишнього світу та самого себе, закладання основ моральної за змістом та активної за формою життєвої позиції, компетентності як інтегрованої характеристики поведінки та діяльності; збалансованість фондів «можу» і «хочу» дитини; а також перехід педагогів, методичної служби та управлінців від кількісного підходу до організації та оцінки ефективності дошкільної освіти – до якісного.

Образотворча діяльність виступає як чинник та середовище розвитку особистості дитини, як середовище,

певним чином організоване, усередині якого відбувається діалогове спілкування: педагога – з дитиною, дитини – зі світом, красою, мистецтвом, власним «Я» та власноруч створеним зображенням, продуктом. Крім того, образотворча діяльність становить і інформаційний простір дитини, з якого вона отримує інформацію і переробляє її у знання та уявлення про світ, його красу, мінливість і різнобарвність; про культуру та художню спадщину, людину-творця; про себе та свої можливості щодо створення моделі світу в художніх образах і набуває досвіду чуттєво-емоційного, художньо-образного, естетичного ставлення до дійсності, тобто стає людиною культури.

Базова програма спрямована перш за все на реалізацію основних функцій образотворчої діяльності. Як відмічає О.Дронова [11], розуміння функцій образотворчої діяльності розширює педагогічні можливості у цій справі. Зокрема усвідомлення того, що гедоністична функція образотворчої діяльності полягає в тому, що малювання, ліплення, декоративна та архітектурна діяльність розвивають дитину, використані вихователем засоби, цікаві форми занять допомагають створити емоційний фон заняття.

Естетична функція образотворчої діяльності полягає у можливостях для розвитку сенсорної сфери дитини і починає «працювати» тоді, коли педагог організовує її як середовище краси. Краса існує у природі, в соціумі у людських стосунках, живе в мистецтві і в самій дитині, якщо вона готова подарувати радість іншим своєю творчістю.

Просвітницька функція виявляє себе у можливостях для саморуку дитини до цінностей культури: ознайомлення з культурою народів світу, з творами мистецтва; відкриття в собі нових можливостей пізнання світу; пізнання зображувально-виражальних можливостей матеріалів, які дарує природа. Таким чином образотворча діяльність полягає у прихованих в ній можливостях для формування адекватної позитивної Я-концепції дитини: розвиток організованості, цілеспрямованості, творчості, самооцінки та інших бажаних рис і характеристик особистості. Образотворча діяльність є унікальним середовищем для виховання дитини, але за умови, що вихователь спілкується з нею на рівних, а не нав'язує дитині власного бачення та смаків.

Комунікативна функція вбачається у наявності можливостей образотворчої діяльності для організації різних видів та форм, а також систем спілкування, простих і складних комунікацій. В образотворчій діяльності можливе моделювання комунікацій у системах: дитина-педагог-діяльність; матеріали-дитина; дитина-педагог-твір мистецтва; дитина-педагог-художник та інші.

Соціалізаційна функція полягає в тому, що образотворча діяльність є складною синтетичною діяльністю, в якій виявляє себе особистість дитини, що розвивається і яка сама впливає на формування особистості.

Евристична функція образотворчої діяльності відкриває можливості для професійного користування нею з метою розвитку креативної сфери особистості, творчих здібностей.

Сугестивна функція образотворчої діяльності виявляє себе в тому, що саме в ній можна допомогти дитині повірити в себе, свої можливості, виховати впевненість у собі. Успіх зумовлений стилем спілкування педагога з дитиною, його ставленням до дитячих робіт, формою їхнього аналізу та оцінки. Педагогічна технологія ґрунтується на гуманістично-демократичному стилі спілкування, який заперечує пряме навчання, тренування дитини з метою «формування зображувальних навичок», використання зразків для наслідування, «показу» та «вказівок», а визначає пріоритетним гуманістичний підхід до організації та педагогічного супроводження цієї діяльності, тобто педагог стає на шлях співпраці з дитиною, враховує її інтереси, бажання і допомагає розвинути її можливості.

Таким чином, поліфункціональність образотворчої діяльності відкриває можливості для комплексного розвитку особистості дитини, оскільки актуалізує усі її сфери й інтелектуальну, емоційно-чуттєву, мотиваційну, соціально-комунікативну, поведінкову, діяльнісну та інші.

За одиницю структурування матеріалів Програми взято психологічний вік як інтегровану характеристику специфічних для кожного етапу стосунків дитини з дорослими, ієрархії видів діяльності, новоутворень свідомості та особистості. На думку провідних фахівців, паспортний вік не є надійним критерієм визначення реального рівня, якого досягла в своєму розвитку дитина: діти однієї й тієї самої вікової категорії можуть істотно різнитися в цьому між собою. Власне, психологічний вік орієнтує педагогів не стільки на хронологічні рубежі, скільки на перехід дошкільника від зовнішньої регуляції його поведінки дорослим до самореалізації.

Тому в Програмі найбільшими блоками є вікові етапи розвитку – раннє та дошкільне дитинство. Усередині кожного виділено періоди: в ранньому віці – стадію немовля (від народження до одного року) та стадію раннього віку (від року до трьох). У дошкільному віці – стадію молодшого (3-5 років) та старшого дошкільного віку (5-6/7 років).

Залучення дітей до образотворчої діяльності починається з раннього дитинства і продовжується в молодшому і старшому дошкільному віці. Для образотворчої діяльності така періодизація є психологічно обґрунтованою, так як до 5 років дитину цікавить саме процес діяльності, а з п'яти років у дитини змінюється ставлення до цієї діяльності – її починає цікавити результат.

Становлення образотворчої діяльності в період раннього і дошкільного дитинства проходить ряд етапів, кожен з яких має свої особливості організації і педагогічного керівництва. Перший етап починається з того моменту, коли в руки дитини потрапляє зображувальний матеріал, і триває до трьох років. Основне завдання на цьому етапі – зацікавити і залучити дітей до образотворчої діяльності, познайомити їх з матеріалом. В цей час закладаються основи зображувальної діяльності і тому це відповідальний період як в загальному розвитку дітей, так і в розвитку їх творчих здібностей. Принципово новим в Програмі є те, те що

автори пропонують ознайомлення із зображувальними інструментами та матеріалами вже на першому році життя.

Програмові завдання з образотворчої діяльності для молодшого дошкільного віку передбачають навчальні завдання з декоративного, предметного, сюжетного малювання, аплікації, ліплення, конструювання. Відзначаючи необхідність розвитку практичної умілості, вправності дошкільняти в образотворчій діяльності, автори надають великого значення організації пошукової діяльності дитини під час сприймання запропонованого дорослим матеріалу, самостійності у застосуванні набутих умінь у власній образотворчій діяльності дитини. Четвертий і п'ятий рік життя – це період ознайомлення дошкільників технічними вміннями і навичками в різних видах образотворчої діяльності. В малюванні – засвоєння правил малювання олівцем і пензлем, техніки малювання гуашевими фарбами і кольоровими олівцями, основних прийомів зображення предметів, елементарних прийомів композиції. В ліпленні – у засвоєнні основних прийомів і конструктивного способу ліплення. В аплікації – засвоєння прийомів викладання, намазування і наклеювання готових, вирізаних форм, основних прийомів обривання і вирізування, складання предметних, сюжетних і декоративних композицій з паперу.

У той же час в змісті програми з образотворчої діяльності молодшого дошкільного віку зустрічаються деякі положення, з якими ми не можемо погодитися. Це зокрема: «У процесі роботи з пластичним матеріалом дитина охоче оволодіває різними способами ліплення.» Крім конструктивного способу ліплення молодші дошкільники більше ніяким способом ліплення оволодіти не можуть. Пластичний і комбінований способи ліплення доступні лише старшим дошкільникам. І тут же: «Дитина виконує різноманітні композиції (фризові, лінійні, центральні) з розміщенням об'єктів у перспективі, використовуючи яскраві емоційні характеристики кольору». Перспективне розміщення об'єктів в малюнку ніяк не може бути засвоєне молодшими дошкільниками. Ми вважаємо не вірним сформульоване завдання для молодшого дошкільного віку: «Формувати стійкіший інтерес до малювання, витинання, конструювання, ліплення, аплікації, моделювання.» Молодших дошкільників можна зацікавлювати процесом малювання, ліплення і т.д., а формувати не стійкий, а відносно стійкий інтерес до образотворчої діяльності, можна лише в старшому дошкільному віці. У розділі «Організація життєдіяльності» є така фраза: «Сюжетне малювання допомагає дитині навчитися малювати з натури, за уявою, з пам'яті ...» Такий вид малювання, як малювання з натури може бути доступним лише старшим дошкільникам, а то й, як експериментально доказано, дітям 7-го року життя. Є неточності в програмі з декоративного малювання щодо черговості форм, на яких складаються візерунки.

Зображувальна діяльність дітей четвертого і п'ятого років життя відрізняється тим, що завдяки формоутворюючим рухам в малюнку, ліпленні, аплікації виникають чіткі зображення предметів. Розвивається координація рухів руки і ока. В цей період формуються навички у проведенні прямих ліній, круглих і овальних форм, зображення предметів квадратної і прямокутної форм. Це сензитивний період в оволодінні дитини технічними вміннями і навичками. Її цікавить сам процес малювання, ліплення, аплікації, який вимагає вправляння у формоутворюючих рухах. Хоча рухи руки дитини до трьох років вже значно розвинуті, діями з олівцем і пензлем діти, як правило, ще не володіють. Навіть, якщо вони почали малювати раніше, то й тоді вірні способи володіння олівцем і пензлем у більшості випадків відпрацьовані недостатньо. Тому завдання формування правильних навичок повинні бути вирішені саме в цей період. В той же час вирішення цих завдань в значній мірі ускладнюється тим, що діти цього віку не одночасно залучаються до образотворчої діяльності в силу різних обставин (умови в сім'ї, відвідування дошкільного закладу з різного віку і не обов'язково з двохрічного), тому і становлення образотворчої діяльності в них відбувається по-різному.

Отже, ми вважаємо, що визначення в Базовій програмі стадії молодшого дошкільного віку (3-5 років) є досить аргументованим і оправданим.

Старший дошкільний вік – це більш стабільний період в образотворчій діяльності як у відвідуванні дітьми дошкільного закладу, так і залученні їх до образотворчої діяльності. У цей період відбуваються психологічні зміни у відношенні дитини до даної діяльності, її вже не задовольняє сам процес, а починає цікавити результат. У старшому дошкільному віці (шостий, сьомий роки життя) приділяється увага розвитку здібностей до образотворчої діяльності. Передбачено формування умінь, пов'язаних з художньо-образним відображенням предметів і явищ у різних видах образотворчої діяльності з допомогою різних виразних засобів і різноманітних зображувальних матеріалів. Підкреслюється необхідність формування особистісної позиції під час сприйняття творів образотворчого мистецтва і в процесі образотворення, самостійного знаходження дітьми прийомів зображення за інтеграції видів образотворчої діяльності. Для старшого дошкільного віку програмою передбачено збагачення змісту образотворчої діяльності через залучення дитини до декоративного дизайну, художнього оформлення побуту, аранжування з природних та штучних матеріалів. Відзначається, що виникнення вибіркового ставлення старшого дошкільника до різних видів образотворчої діяльності засвідчує подальшу динаміку особистісного зростання дитини.

Програма вперше висуває ідею інтимізації життєдіяльності дошкільника, наближення атмосфери ДНЗ до сімейної, актуалізує проблему статевого виховання дошкільників, наголошує на необхідності врахування у навчально-виховній роботі особливостей хлопчиків і дівчаток. Це особливо важливо в образотворчій діяльності, зокрема її змісту. Адже інтереси хлопчиків і дівчаток як до видів, так і до тематики і матеріалів в більшості не співпадають.

В програмі запропонований розділ «Обдарована дитина». В образотворчій діяльності особливо важливо

враховувати нахили, задатки, здібності та інтереси кожної дитини, щоб забезпечити успішний їх розвиток.

Таким чином, Базова програма розвитку дитини дошкільного віку «Я у світі» – це важливий документ, що забезпечує реалізацію головної мети – створення сприятливих умов для повноцінного та гармонійного розвитку особистості дошкільника в образотворчій діяльності, розвиток його творчих здібностей. Вона сприятиме зростанню особистісного і професійного рівня педагогів, створенню позитивного психологічного клімату для самореалізації і дорослих, і дітей.

ЛІТЕРАТУРА

1. Базова програма розвитку дитини дошкільного віку «Я у Світі» / Наук. ред. та упоряд. О.Л. Кононко. – 2-ге вид., випр. – К.: Світич, 2008. – 430 с.
2. Базовий компонент дошкільної освіти в Україні. – К.: Освіта, 1999. – 68 с.
3. Гавриш Н. На шляху до оновлення: (про готовність педагогів до реалізації нової Програми) / Н.Гавриш, О.Цехмістер // Дошкільне виховання. – 2009. – №2. – С.7-10.
4. Гончаренко А. Особистісно орієнтована модель освіти: підготовка педагога / А.Гончаренко // Дошкільне виховання. – 2008. – №1. – С.10-13.
5. Державна національна програма «Освіта» (Україна XXI століття). – К., 1994.
6. Дошкільна освіта в Україні: Нормативно-правове регулювання / Упоряд. Л.Гураш, Т.Вороніна. – К.: Вид. дім «Шкільний світ»: Вид. Галіцина, 2006 – 120 с. [4] арк. – (Б-ка «Шкіл. світу»).
7. Коментар до Базового компонента дошкільної освіти в Україні: [наук.-метод. посіб.] / Наук. ред. О.Л. Кононко. – К., 2003. – С. 21–22, 61–70, 141-152.
8. Кононко О. Про Базову програму розвитку дошкільника «Я у Світі» / О.Кононко // Дошкільне виховання. – 2008. – №1. – С.3-7.
9. Концепція дошкільного виховання в Україні. – К.: Освіта, 1993.
10. Про впровадження Базової програми розвитку дитини дошкільного віку «Я у Світі»: (наказ МОН України від 29.01.2009 р. №41) // Дошкільне виховання. – 2009. – №2. – С.6.
11. Сухорукова Г.В., Дронова О.О., Голота Н.М., Янцур Л.А. Образотворче мистецтво з методикою викладання в дошкільному навчальному закладі. Підручник. / За заг. ред. Г.В. Сухорукової. – К.: Видавничий Дім «Слово», 2010. – 376с.: іл.
12. Цимерман І. Проблеми впровадження нової Програми / І. Цимерман // Дошкільне виховання. – 2008. – №1. – С. 16-17.
13. Чепурна Н. Шлях впровадження Базової програми / Н.Чепурна // Дошкільне виховання. – 2009. – №6. – С.4.
14. Янцур Л.А. Особливості організації та педагогічне супроводження образотворчої діяльності на різних етапах художньо-творчого зростання особистості дитини// Оновлення змісту, форм та методів навчання і виховання в закладах освіти. Наукові записки РДГУ. – Рівне. – 2005. – №31. – С. 21-26.

Резюме. В статті розкриваються особливості образотворчої діяльності в Базовій програмі розвитку ребенка дошкільного віку «Я в світі».

Ключевые слова: Базовая программа развития ребенка дошкольного возраста, личностно-ориентированная модель образования, образотворческая деятельность, художественно-эстетическое развитие, возрастные этапы развития.

The summary. The article deals with the analysis of children activities peculiarities in the basic program of preschool child development «I in the World».

Key words: the basic program of preschool child development «I in the world», personality oriented model of education, artistic activity, artistic esthetic development, developmental environment, age periods of development.

Одержано редакцією 21.11.2010 р.

УДК: 37. 048. 4

М.С. ЯНЦУР

ДОСВІД ПІДГОТОВКИ ФАХІВЦІВ З ПРОФЕСІЙНОЇ ОРІЄНТАЦІЇ В ЗАРУБІЖНИХ КРАЇНАХ

Резюме. У статті розглядаються історичні аспекти становлення та розвитку систем підготовки фахівців з професійної орієнтації в ряді країн світу.

Ключеві слова: професійна орієнтація, професійна компетентність, профконсультант, профорієнтатор, підготовка фахівців.

Розбудова системи професійної орієнтації в нашій країні вимагає підготовки відповідних фахівців, які б могли забезпечити свідоме професійне самовизначення випускників загальноосвітніх навчальних закладів. Для того, щоб краще здійснювати їх підготовку необхідно враховувати не тільки власний досвід, але і досвід інших країн, в яких ефективно реалізується система профорієнтації тривалий період. Тому проаналізуємо детальніше досвід підготовки профорієнтаторів у зарубіжних країнах.

У розвинутих країнах під професійною орієнтацією розуміють сукупність заходів: професійна інформація, визначення нахилів і придатності молоді до тої чи іншої трудової діяльності чи професії (профдіагностика і профвідбір), надання допомоги у виборі професії (професійна консультація). Професійна

ЗМІСТ

<i>Козлюк О.А.</i> Робота з батьками щодо формування гуманістичної спрямованості спілкування дітей дошкільного віку.	3
<i>Марчук Г.В.</i> Становлення соціального досвіду дітей старшого дошкільного віку в ігровій діяльності.	7
<i>Марусинець М.М.</i> Рефлексія у професійній діяльності вчителя початкових класів.	10
<i>Машикіна Л.А.</i> Практична підготовка слухачів магістратури за спеціальністю «Дошкільна освіта».	14
<i>Машовець М.А.</i> Сучасні підходи до організації педагогічної взаємодії дошкільного навчального закладу та батьків вихованців.	18
<i>Мудрак М.А.</i> Роль творчого потенціалу в процесі розвитку особистості.	24
<i>Науменко Т.І., Стеценко І.Б.</i> Пропедевтика інформаційної грамотності дітей від 2 до 6 років.	27
<i>Научук Т.В.</i> Психолого-педагогічні аспекти готовності керівника дошкільного навчального закладу до інноваційної діяльності.	31
<i>Никонова Л.Е.</i> Воспитание патриотизма ребенка в дошкольном учреждении средствами традиционной белорусской культуры.	35
<i>Онищенко А.С.</i> Інтелектуальний розвиток дошкільників на заняттях англійської мови.	38
<i>Олійник О.М.</i> Театрально-освітній простір дошкільного навчального закладу як передумова формування емоційної сприйнятливості дітей дошкільного віку.	42
<i>Павлушкіна О.В.</i> Використання інтерактивних технологій навчання у процесі викладання дошкільної педагогіки.	47
<i>Павлюк Т.О.</i> Проблема формування уявлень про лічбу у дітей старшого дошкільного віку: історія та сьогодення.	51
<i>Падалка О.І.</i> Аксіологічні особливості підготовки майбутніх фахівців дошкільної освіти.	54
<i>Паніна В.</i> Соціально-психологічний портрет дітей раннього віку – вихованців дитячих будинків.	57
<i>Пісоцька Л.С.</i> Організація розвивального простору для дітей: ретроспектива і сьогодення.	61
<i>Пилішко Л.М.</i> Темперамент дошкільника: особливості формування і прояву.	65
<i>Полєвікова О.Б.</i> Особливості засвоєння дошкільниками слів різних ступенів узагальнення.	68
<i>Половіна О.А.</i> Активізація навчальної діяльності майбутніх вихователів засобами ТРВЗ-педагогіки.	72
<i>Поніманська Т.І.</i> Гуманістичні педагогічні цінності як системоутворюючий чинник гуманістичного виховання.	76
<i>Попенко О.М., Мельничук О.І.</i> Особливості управління інноваційними процесами у ВНЗ I-II рівнів акредитації.	79
<i>Прилепин В.Л.</i> Особенности личностного развития педагогов ДОУ с разным образом семьи и их влияние на воспитательный процесс.	84
<i>Руденко В.М.</i> Оновлення змісту вищої освіти у контексті культури.	88
<i>Савінова Н.В.</i> Місце принципів комплексного підходу до розвитку мовлення та взаємозв'язку мислення, мови і мовлення в спеціальній методиці початкового навчання української мови.	93
<i>Сварковська Л.А., Пічурова К.С.</i> Здоров'язберігаючі технології у фізичному вихованні дітей раннього та дошкільного віку.	98
<i>Стаєнна О.О.</i> Формування основ громадянськості у дітей старшого дошкільного віку.	102
<i>Старжинская Н.С.</i> Инновационные процессы в дошкольном образовании Беларуси.	106
<i>Степанова О.І.</i> Психолінгвістичні основи навчання аудіювання дітей дошкільного віку.	110

<i>Стреха Е.А.</i> Модульний підход к організації роботи по екологічному вихованню дітей дошкільного віку.	113
<i>Сузанская Т.Н.</i> Образы материнства и детства в русской литературе XIX-XX вв.	116
<i>Титаренко С.А.</i> Підготовка студентів до виховання виразності рухів у дітей дошкільного віку в процесі проведення рухливих ігор.	119
<i>Товкач І.Є.</i> Індивідуальні особливості дітей дошкільного віку в ракурсі теоретичних розробок педагогів і психологів.	123
<i>Трусова Е.Л.</i> Своеобразие восприятия скульптуры детьми седьмого года жизни.	126
<i>Тупіленко С.В.</i> Розвиток теорії фізичного виховання дітей раннього віку.	130
<i>Улюкаєва І.Г.</i> Вітчизняний досвід створення програм для дитячих садків у 20-30 рр. XX ст.	133
<i>Фасолько Т.С.</i> Використання особистісно орієнтованих освітніх технологій у формуванні особистості дитини дошкільного віку.	137
<i>Федоренко М.В.</i> Упровадження психолого-педагогічних умов формування професійно значущих якостей у процесі фахової підготовки майбутніх педагогів.	141
<i>Ховрина Г.Б.</i> Общение ребенка с близкими взрослыми как условие формирования психологической готовности детей к обучению в школе.	145
<i>Хролець О.І.</i> Використання потенціалу дитячої літератури у формуванні гуманістично-ціннісних орієнтацій дітей дошкільного і молодшого шкільного віку.	152
<i>Шебеко В.Н.</i> Развитие субъектности дошкольника в физкультурно-оздоровительной деятельности.	155
<i>Шелестова Л.В.</i> Особливості навчання читання старших дошкільників з метою збагачення картини світу.	160
<i>Шовкопляс О.М.</i> Удосконалення змісту навчально-методичної практики з фізичного виховання в системі підготовки майбутніх вихователів дітей дошкільного віку.	165
<i>Шутяк В.Г.</i> Ознакомления младших школьников с элементами техники.	168
<i>Чередніченко С.В.</i> Теоретико-пізнавальне осмислення культурологічної складової у змісті дошкільної освіти.	172
<i>Юрчук О.І.</i> Організація індивідуального підходу у процесі фізичного виховання дітей дошкільного віку.	175
<i>Янциур Л.А.</i> Організація образотворчої діяльності дітей в рамках Базової програми розвитку дитини «Я у Світі».	180
<i>Янциур М.С.</i> Досвід підготовки фахівців з професійної орієнтації в зарубіжних країнах.	183
<i>Д-р Ковачне Д-р Бакоші Єва PhD, Гованські Яношне, Кішне Корбуль Каталін.</i> Методика формування комплексних компетенцій дошкільного виховання Komplex óvodai módszertani kompetenciák.	192
<i>Д-р Ковачне Д-р Бакоші Єва PhD</i> Розвиток креативного мислення.	198
<i>Гованські Я.</i> Місце хорового співу у підготовці фахівців дошкільного виховання.	204
<i>Відомості про авторів.</i>	208